

BARÁTHI OTTÓ

Dr. Agócs József mérnök meglepő metamorfózisa Életút és pályaszakaszok – a művésszé válás útján

„...fotográfusként talált rá nemcsak képességeinek, talentumának felszínre hozására és másokkal való megosztására, de bizonyos értelemben önmagára is.” Ez a – dr. Agócs József életútját, pályáját összegző – mondat dr. Csongrády Béla szájából hangzott el a művész egyik kiállítását megnyitó beszédében. Én viszont a sikeres végkifejletbe vezető utat kívánom olvasóinknak bemutatni, hogy a fotóművész egész habitusát is jobban megismerhessék.

Először a szakmai nyilatkozataira figyeltem fel, mígnem 1987-ben munkakapcsolatba is kerültem Agócs Józseffel. Ekkor már tudtam, hogy diplomás mérnök, műszaki doktor, kitűnő vezető és szervező. Ehhez képest meglepett a szerénysége, visszafogottsága. Az volt a benyomásom, hogy a fiatalemberben sokkal több, „valami más” is van még. Azt azonban, hogy jó két évtizeddel később mint fotóművészt ismerik majd szerte a világban – nem gondoltam. Ekkortól viszont tudtam, hogy érdekes életútját, változatos pályaképét és meglepő metamorfózisát érdemes és fontos lesz megismertetni olvasóinkkal is, hogy a portréja teljesebb, a róla alkotott kép – fekete-fehérben is – színesebb legyen. De főleg azért, mert életútja tanulságos, életműve máris maradandó. Pályája pregnáns példája annak, hogy a tehetség utat tör magának és kiteljesedik.

Iskoláskor: hendikep után biztos célba érés

Agócs József 1948-ban Kompolton született. Egy tanyasi iskolában kezdte a tanulást, amit hamarosan szülőfalujában folytatott. Agronómus édesapja munkáltatójától kapott szolgálati lakásukban nem volt villany, a kisfiú petróleumlámpánál olvasott, írt, tanult. Őszülő halántékkal mégis azt mondja, jó, hogy így is tanulhatott, ha nem is olyan feltételek között, mint a városi gyerekek. Szülei nagy figyelmet fordítottak taníttatására. Ma is fülébe csengenek intelmeik: „Tanulj fiam, a tudást senki nem veheti el tőled”, „Légy mindig becsületes, szorgalmas, így majd sikeres is lehetsz”.

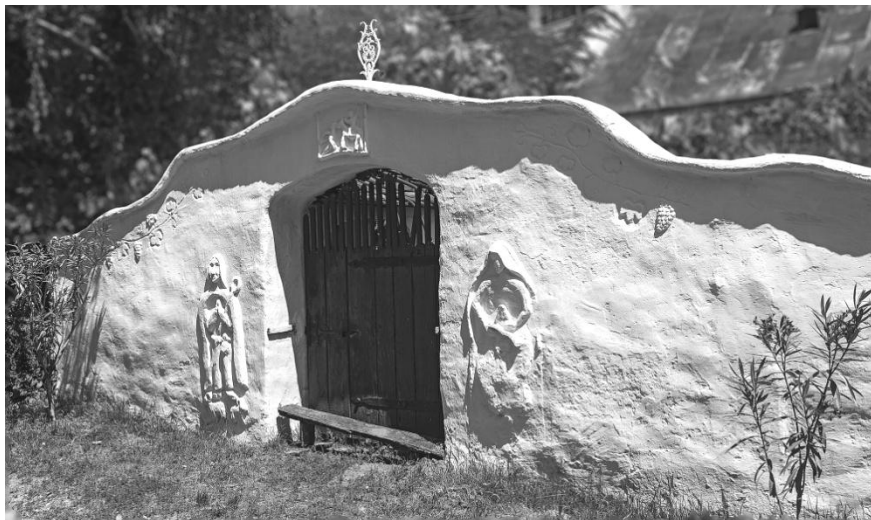
Felkészítették arra is, hogy az életben kompromisszumokat is kell majd kötnie, de vigyázzon, hogy a tartása megmaradjon. A szülei fontos elvárása volt, hogy a középiskolában szakmát is szerezzen. Ezért a gyöngyösi szakközépiskolába íratták, ahol a mechanikai műszerész szakmunkás bizonyítványt is megszerezte, aminek később nagyon jó hasznát vette. Háztartásbeli édesanyja javaslatára fakultatív nyelvtanfolyamon németet tanult, később magánórákat is vett. (Mégpedig Fleischmann Rudolf – a világhírű gabonanemesítő – lányától.) A vizsgaeredmény bekerült a bizonyítványába is, de ettől fontosabb volt, hogy elsajátította egy világnyelv alapjait. Oroszból szintén különórákat vett, fizika tantárgyból pedig magánszorgalomból érettségizett. A középiskolai kollégium az alkalmazkodókészségét növelte, az alérlet pedig az önálló életvitelre készítette fel. Végül a hendikeppel induló fiatal – jelentős erőfeszítések árán – az általános és a középiskolát is jó eredménnyel végezte el.

Agócs József ma is úgy gondolja, hogy a szüleitől kapott szellemi értékek, a gyermek- és iskoláskori szocializációja jó irányt szabtak személyiségfejlődésének. A középiskolai matematikatanára nemcsak megkedvelte vele a tantárgyat, de megtanította a racionális, logikus gondolkodásra, a problémamegoldás menetére is. A sikeres érettségi után egyértelmű volt, hogy felsőfokon folytatja a tanulmányait. Arról is gyorsan döntött, hogy hol tanul tovább. Szívesen beszél az egyetemi éveiről is.

Diploma, doktori cím, az első munkahelyek

„Gyermekkoromtól érdekelték a műszaki dolgok, már az általános iskolában megépítettem az első detektoros, később a tranzistoros rádiómat. Csodálatos érzés volt, amikor megszólaltak. Agronómus apám szép szakmája és a műszaki vénám alapján döntöttem a Gödöllői Agrártudományi Egyetem Gépészmérnöki Kara mellett, ahová 1967-ben előfelvételt nyertem. Ez azt jelentette, hogy a tanulmányok megkezdése előtt kilenc hónapos katonai szolgálatra kellett bevonulnom. Harckocsi-technikus lettem, főhadnagyként kaptam obsitot. Következett az egyetem csodálatos öt éve. Sokat és nagy kedvvel tanultam, a nyári gyakorlatokat – külön kérésemre – mindig az ország más részében töltöttem. Egyszer sikerült külföldi szakmai gyakorlaton – a híres-neves, akkor még NDK-beli Weimarban – is részt vennem. A tanulmányaim mellett szívesen áldoztam a hobbimnak. Részt vettem a fotóklub megalakításában, és fotóztam az egyetemi újságnak, vezettem a fotórovatot. 1973 nyarán jó eredménnyel szereztem meg gépészmérnöki okleveletem.

A fiatal diplomás mérnök azonnal munkába állt. Az első agrárszakmai munkahelyein – Poroszlón, Nádudvaron és Szécsényben – szerzett tapasztalatait is felhasználva 1986-ban doktori értekezést írt *A biogáz hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata* címmel, melyet summa cum laude minősítéssel védett meg. Ezt követően 1985-ben került Salgótarjánba, ahol a Nógrád Megyei Mezőgazdasági Termelőszövetkezetek Területi Szövetségének osztályvezetője lett. Gyors szakmai integrációjára jellemző, hogy 1987 végén már a *Nógrád* c. újság tudósítójának nyilatkozik az üzemek sikeres újító tevékenységéről. Ami – mint mondta – annak köszönhető, hogy „szövetségünk kézbe vette a mozgalom irányítását, ösztönözi az új iránt fogékonyakat ötleteik kidolgozására. A most elért országos harmadik helyezés is igazolja: eredményes a munkánk, a befektetett energia megtérül.” Ám a részsikerek ellenére ekkor már a mezőgazdasági szövetkezetek és üzemek hatékonysága is csökkent, és a rendszerváltás hajnalán a területi szövetség jövője is megkérdőjeleződött. Nem várta meg a leépítést, „előre menekült”. Jól jött neki – mint elmondta –, hogy már az egyetem is olyan alapos és átfogó ismeretanyaggal és képességekkel ruházta fel, amelyek révén, nemkülönben szorgalmának és vállalkozó készségének köszönhetően is az alapvégzettségétől eltérő szakmai környezetben is biztosan megállhatta a helyét. S mint később kiderült, sikeres is tudott lenni.

Agócs József: Régi kerítés

A felnőttképzés elismert szaktekintélye

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat (TIT) Nógrád Megyei Szervezetének titkára, dr. Horváth József hívó szavára 1992-ben – minthogy ekkor már volt felnőttképzési gyakorlata is – igent mondott. Az egyik legnagyobb projektje a diplomás munkanélküliek átképzése volt. Egy budapesti főiskola közreműködésével képzési programot készítettek, az átképzést a Nógrád Megyei Munkaügyi Központ finanszírozta. Érdekes, ahogy ezt a képzési programot a gyakorlatban megélte, és ahogy a TIT-ben végzett munkájáról beszél: „Szomorú és kicsit bizarr látvány volt a sok diplomás munkanélküli elég kilátástalan helyzete. Azt viszont jó volt tudni, hogy sokuknak segíthettünk. Időt nyertek, jó esetben munkahelyet találtak, az idősebbek nyugdíjba mentek. A TIT és nagy nemzetközi programja, a Nyári Egyetem korábban jelentős állami támogatásban részesült, ez a rendszerváltozás után nagymértékben csökkent. A TIT egyre inkább, később pedig már szinte teljes mértékben vállalkozási alapon működött: leginkább a munkanélküliek átképzéséből élünk.”

1994-re még elkészítették a nyári egyetem programjánlatát, és még maga Agócs József mint szaktitkár is reményét fejezte ki a megyei napilap hasábjain, hogy a tervezet kedvező visszhangra talál mind bel-, mind külföldön. „A jubileumi nyári egyetem eredményessége persze nem kis mértékben attól is függ, hogy a terveinkhez miként tudunk támogatókat szerezni helyi, országos és nemzetközi szinten is” – mondta a szaktitkár. Ám a jövő ekkor már nem sok jóval kecsegetett. Beszűkültek a lehetőségek, és hamarosan az új versenytársak is megjelentek ezen a szakterületen. Az 1993 végén alapított Népjóléti Képzési Központ (NKK) 1994-ben „beindult” Salgótarjában, és várta a szakembereket. Agócs József most sem tétozott: jelentkezett, felvették. Legyen ismét övé a szó: „Az NKK – amely ez időben kezdett el építkezni – az akkori Népjóléti Minisztérium fontos új intézményeként működött. Az én feladatom volt – természetesen a munkatársaimmal együtt – a szociális ágazatban dolgozók részére a különböző munkakörök betöltéséhez szükséges, jogszabályban előírt képzések szervezése az országot behálózó képzési helyszínek létrehozásával. Közreműködtem a képzési programok elkészítésében, neves szociális szakemberek és a szociális képzésekkel foglalkozó felsőoktatási intézmények bevonásával. Fontos feladatom volt az intézmény infrastruktúrájának minél jobb kihasználása: konferenciák, rendezvények szervezése. Már a TIT-ben jó kapcsolatot alakítottam ki a SZÁMALK vezetésével, a Gábor Dénes Főiskola egyik alapítójával. A távokta-

tási rendszerhez kapcsolódó Konzultációs Központ-hálózat kialakítása kapcsán engem kerestek meg a salgótarjáni helyszín megszervezésére, vezetésére (amit főállású munkám mellett, engedéllyel láttam el). 17 évig tanítottam „Az informatika gazdasági és humán aspektusai” és a „Diplomatervezési gyakorlat” tantárgyat. A GDF fontos szerepet töltött be az informatikai forradalom idején Salgótarján és környéke informatikus szakembereinek képzésében. Két szak működött: műszaki informatikus és gazdasági informatikus. A végzett hallgatók jó eséllyel tudtak elhelyezkedni a beszükülő munkaerőpiacon. Később a bolognai folyamat eredményeként született előírásoknak már nem tudott jól megfelelni a kiépített távoktatási rendszer. Többek között megszűnt a felvételi vizsga nélküli bejutás lehetősége is. Ezért a konzultációs központok – minden megyében volt egy – megszűntek, így a salgótarjáni is” – emlékszik vissza az egykori képzési osztályvezető, aki előrelátó volt, és ismét „előremene-kült”: 2003-ban sikeresen pályázott a Felnőttképzési Akkreditációs Testület mellett működő akkreditációs szakértői feladatra. Így bekerült a Felnőttképzési Akkreditációs Szakértők névjegyzékébe. Nagyon sok megbízást kapott országszerte (szintén főállású munkahelye engedélyével). Időközben és ezt követően is az intézmény átalakult, a feladatai módosultak. 2000-től a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézethez tartozott, 2007-től pedig a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet képzési központjaként működött, néhány év múlva meg is szűnt.

Agócs József 2011-ben ment nyugdíjba, de nem vonult vissza. Már jóval korábban nagyon tudatosan készült új életszakaszára diákkori hobbi-jával, a fotózással. Megújulásáról beszéljen ismét ő maga.

Fókuszban a fotózás: a kezdetektől a nemzetközi elismerésig

„Már Gyöngyösön, a középiskolában a kémiantanárom segítségével elsajátítottam a fotográfia alapjait, a laborálás technikáját, a fényképezés technikai ismereteit, a képek komponálását. Fotósakkört is alapítottam itt három fotós barátommal együtt. Az egyetemen – mint szó volt róla – szintén részt vettem a fotósakkör megalakításában, és 1968-tól kezdve öt éven át – immár művészeti vezető segítségével – intenzíven fotóztam. Vezettem az egyetemi újság fotórovatát és sikeresen szerepeltem a házi és egyetemi, főiskolás fotópályázatokon. Ugyanezt folytattam – igaz főfoglalkozású munkám, leterheltségem mellett – nyugdíjazásomig kevésbé látványosan Salgótarjánban is. Fotószakmai aktivitásomat és fejlődésemet mutatja, hogy tagja vagyok többek között a Magyar Fotóművészek Szö-

vetségének, a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Magyar Fotóművészek Világszövetségének és a Nógrád Megyei Fotóklub Egyesületnek is. Fotószakmai kvalitásaimat igazolja a Nemzetközi fotóművész diploma, az Artiste FIAP (Federation Internationale de l' Art Photographique) fotós minősítés elnyerése is.”

Csoda-e, ha a szakmai sikereit, kiállításait, elismeréseit és díjait itt felsorolni sem tudjuk? Ezek gazdag tárházából álljon itt csak néhány – e sorok írója által – kiemelt elismerés, köztük néhány „zajos siker”:

2009. AZ ÉV FOTÓI XXVIII. Bekerült a Magyar Sajtófotó-kiállítás albumába.

2013. Nemzeti Kulturális Alap – alkotói támogatás elnyerése a „25 évvel a FAL lebontása után” című kiállítás anyagának elkészítésére.

2014. Részvétel és SZAKMAI ELISMERÉS-díj - a MAOE „LABIRINTUS” című kiállításán, Szentendrén a Művészet Malomban.

2015. Nemzeti Kulturális Alap – alkotói támogatás elnyerése az „Arkok, emberek – Vietnam” című fotókiállítás anyagának elkészítésére.

2017. FŐDÍJ – CANON Nyílt Nap, Győr.

2019. Nemzeti Kulturális Alap – alkotói támogatás elnyerése a „Volt egyszer egy öblösüveggyár” című kiállítás anyagának elkészítésére.

2021. Az „AKADÁLY LEKÜZDÉSE” című fotóját beválogatták a „Magyarország 365” című fotópályázat fotóalbumába.

2021. június 12-én a Nógrád Megyei Fotóklub Egyesület „ÉLETMŰ-DÍJ” kitüntetést adományozott részére.

Agócs József: Tél a tavon

Az elmúlt években több mint 15 egyéni kiállítása volt csupán Salgótarjánban. A legjelentősebb a „Volt egyszer egy öblösüveggyár” című kiállítása a FUGA Budapesti Építészeti Központban. Nyolc díjat nyert a három megyében évente megrendezésre kerülő Észak-magyarországi Fotóművészeti Szemlén. Öt díjat kapott a Magyar Fotóművészek Világszövetsége által évente szervezett fotópályázatokon. Képei vannak közgyűjteményekben, többek között a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeumban.

A helyi kultúrát és művészetet önzetlenül támogató tevékenységének egyik szép példája, hogy a „Volt egyszer egy öblösüveggyár” című 40 db 50 x 70 cm-es képből álló anyagát az összes felvétele 430 db-os digitális változatával együtt a Dornay Béla Múzeumnak ajándékozta.

Fotóművészetének főbb, sajátos jegyei

Képi világa – amelyben engem emberábrázolásának hitelessége ragad meg leginkább – az enyém is. Amennyiben nem így lenne, írásomnak ez a fejezete el sem készült volna. De az igazi ítések a szakértők. Figyeljünk csak néhány kiragadott értékelést!

„...olyan mesteri finomsággal kezeli a súrló, a polarizált, a derített vagy éppenséggel teli fényeket a fiatal modellek Istenadta harmonikus, tökéletesnek tűnő testvonalainak és azok egyes részleteinek kiemelésére, hogy azt kell mondanom, férfiszemmel, egyetértve a költőkkel, itt tényleg a teremtés legszebb alkotásait látjuk. Az örök Évát. Arra is képes szerintem nem kis huncutsággal, hogy a háttereket nagy műgonddal válassza meg az érzet alátámasztására...” (Orbán György János képzőművész)

„...Agócs József képei kompozitképek, azaz több képből, rétegből állnak, olyanok, mint egy-egy palimpszeszt. A palimpszesztekhez hasonlóan, hol könnyebben, hol nehezebben »olvashatók«, azaz a képi információ sűrű rétegekben mutatkozik meg. Bonyolultságukat, sokrétűségüket az is jellemzi, hogy különböző képeket, képi világokat mixelnek, egyrészt a szépet, az öröknek is tekinthető női test szépségét, másrészt az esetlegességet, névtelenséget...” (A Magyar Fotóművészek Szövetségének 2020. évi fotóhónap rendezvényének kurátora)

„...Mitől jó egy mondat? Attól, hogy az ember elolvassa és megérti. A jó kép egy jó mondat... Szerintem jó képet csinálni maga a művészet. Én mindig azt mondtam: Nézz, láss, gondolkodj, majd exponálj. És akkor jó kép születik.” Nos, meggyőződéssel mondom: Agócs József megfogadta e tanácsot, végigjárta ezt az utat: nézett, látott, gondolkodott, exponált. És jó képek kerültek ki a keze alól...” (néhai Szalai Zoltán fotóriporter)

„...Agócs József azt a szépséget kutatja föl és örökíti meg, amely eredendően adott, értelmezésétől függetlenül van, a befogadása során senkiben sem vált ki disszonáns érzelmeket és gondolatokat, esetleg undort. Vagyis tudatosan kerül ki mindazt, ami torz, amorf, visszatetszést keltő... e téren nemet mond a divatra. Ugyanakkor divatkövető is, amennyiben a digitális technika mellett polaroid kamerához nyúl...” (Handó Péter író, költő)

Természetesen engem az is érdekelt, hogy Agócs József maga miként vélekedik saját művészetéről. A válaszai kérdéseim nélkül is beszédesek:

„Jellemzően a hagyományos technikát követem. Nem azért, mintha nem ismerném a technika adta legújabb lehetőségeket, »csak« egyszerűen kedvelem a realista ábrázolásmódot. A photoshopot csak az alapvető beavatkozásokra használom. Szívesen fotózok a színes mellett fekete-fehérben is. Az archív technikák közül a polaroid-instant fotótechnikát alkalmazom. Kedvenc témáim közé tartozik a kortárs mozdulatművészet, a tánc fotózása. Rendszeresen meghívott fotósa vagyok a budapesti táncszínházak fotózható próbáinak. Kedvelt helyszíneim a MŰPA és a MU színházak. A tánc ábrázolásánál a bemozdulásos technikát kedvelem, mely jól szemlélteti a mozgás szépségét. Nem állítom meg a mozdulatot, hanem hagyom »tovább haladni«. Az elmúlt tizenkét évben mintegy száz táncprodukciót fotóztam.

Agócs József: Tánc

Különleges számomra (is) a női szépség ábrázolása. Rendszeres résztvevője vagyok aktfotó-workshopoknak. Fotózok modelleket szabad téren és műteremben is. Itt a finom árnyalatokra és a különleges helyszínekre helyezem a hangsúlyt. Sajnos, elég korlátozottak a bemutatkozási lehetőségek. A fentiek mellett nem zárkózom el egyéb területektől sem: szeretem az embereket, az eseményeket és a tájakat is fotózni. Szinte mindent, ami örömet okoz nekem és a várható közönségemnek is.

Végül álljon itt dr. Agócs József művészi hitvallása:

„Szeretem elkapni a pillanatot, úgy, ahogy én látom, úgy, ahogy nem hétköznapi; olyan részleteket, mozdulatokat fotózni, melyek az egyszerű szemlélőnek fel sem tűnnek. A technikát csak eszközül használni a cél érdekében; megmutatni a szépet, a csodát, a romantikust, a tragikust, az embert, úgy, hogy ne legyen öncél, úgy, hogy ne csak a művészek, a kollégák, a hozzáértők leljék benne örömeiket, hanem az »átlagember«, a nagyközönség is – ez az igazi érték.”

Ilyen „egyszerű” ez, de ezt már én teszem hozzá.

Személyiségének kiteljesedése

Dr. Agócs József portréja – főleg személyisége, emberi arca – korántsem „ennyi”, mint fentebb olvasható róla. Alljon alább a portréját gazdagító-színesítő néhány további információ.

Hús éve teniszezik: télen sátorban, nyáron a klubja teniszpályáján. A téli sportok közül a sielést űzi. Barátaival sítúrákon vett részt a Dolomitokban, a francia és az osztrák Alpokban, síelt már Szlovákia szinte valamennyi sípályáján. Nyugdíjas kora óta különösen sokat utazik. Egzotikus – Európán kívüli – útjai: Dél-Afrikai Köztársaság, Costa Rica, Vietnam, Kambodzsa, Kína, Kína-Tibet és Nepál.

Tervei között első helyen az egészségmegőrzés szerepel, amiért továbbra is rendszeresen sportol, kirándul, utazik. Folyamatosan frissíti a jó német nyelvtudását, tovább „gyúrja” az angolt. Ahogy említi, szeretné „megfotózni” a Salgótarján és környéki lovaskultúrát. Fotóalbumot kíván összeállítani a tibeti utazásán készült fotókból, életmű-albumot szerkeszteni a legsikeresebb fotóiból. Szeretné 2023-ban Gödöllőn átvenni az arany diplomáját. Azt is mondta, hogy szeretne sokat pihenni, de ezt én némi szkepszissel fogadom, mert Agócs József alkotásra termett művész.

S hogy mire és kire büszke leginkább? Először is arra, hogy valamennyi munkahelyén sikeres volt, és hogy a szakmájához szorosan kapcsolódó doktori diplomát is abszolvált. Büszke a fotós sikereire, de a legbüszkébb

Budapesten lakó és dolgozó két – kétdiplomás – fiára. Gáborra, aki gépészmérnök, minőségbiztosítási szakmérnök és Gergelyre, aki gyógyyszerész – PhD, adjunktus.

Itt és most „ennyi” fért az „Agócs-képbe”. Noha mi salgótarjáni város-lakók figyelemmel kísérhettük a gépészmérnök és képzési szakember szakmai és személyiségfejlődését, majd mintegy meglepően fotóművésszé válását, talentumának kitejesedését, nem állítanám, hogy igazán ismerjük őt. Nem is baj ez, mert így még számos meglepetést tartogathat számunkra, új művészi értéket hozhat létre Salgótarján jó hírnevének öregbítésére. Ez utóbbi érdekében én még várom marketing-menedzseri képességei kibontakoztatását is.

S ha már írásomat a dr. Csongrády Bélától kölcsönzött sorokkal kezdem, azzal is zárom, jelesül az általa idézett neves esztétikus, Poszler György szavaival: „A művészet varázs, amely átalakít. A könnyecseppet gyöngyszemmé nem. Az embert emberré viszont igen.”

Talán éppen így történt ez dr. Agócs József esetében is.

Agócs József: Hazafelé